

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie propozycji dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu toluenu i trichlorobenzenu (dwudziesta ósma nowelizacja dyrektywy Rady 76/769/EWG)

COM(2004) 320 final - 2004/0111 (COD)

(2005/C 120/02)

Dnia 11 maja 2004 roku Rada zgodnie z art. 95 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej

Sekcja ds. Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, uchwaliła swoją opinię 6 października 2004 r. Sprawozdawcą był **David Sears**.

Na swojej sesji plenarnej w dniach 27-28 października 2004 r. (posiedzenie z dn. 27 października 2004 r.), Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 165 do 1, przy 5 głosach wstrzymujących się, przyjął następującą opinię:

1. Wprowadzenie

1.1 Substancje „istniejące” to substancje uznane za występujące na rynku Wspólnoty Europejskiej między 1 stycznia 1971 r. a 18 września 1981 r. 100.195 takich substancji zostało zidentyfikowanych i wymienionych w Europejskim Wykazie Istniejących Substancji o Znaczeniu Komercyjnym (EINECS) opublikowanym w Dzienniku Urzędowym w 1990 r. ⁽¹⁾ Substancje wprowadzane na rynek po 18 września 1981 r. są definiowane jako „nowe” i wymagają zawiadomienia o zamiarze sprzedaży zgodnie z właściwymi przepisami Unii Europejskiej.

1.2 Zagrożenie dla zdrowia ludzi lub dla środowiska ze strony istniejących substancji oszacowano zgodnie z rozporządzeniem Rady (EWG) 793/93 ⁽²⁾. Dotychczas powstały cztery listy priorytetowe do oceny, przeznaczone do wdrożenia przez właściwe organy państw członkowskich. Ostatnia z nich pochodzi z 25 października 2000 r. ⁽³⁾. Określają one 141 substancji, w wypadku których można oczekiwać pewnego zagrożenia ze względu na specyficzne struktury tych substancji oraz znane lub przewidywane interakcje biochemiczne lub w wypadku których wytwarzanie w dużych ilościach (HPV) daje powód do zaniepokojenia.

1.3 Państwa członkowskie oceniają każdą substancję na wszystkich etapach produkcji i użycia pod względem zarówno zagrożenia, jak i narażenia na działanie substancji w celu określenia, czy rzeczywiście istnieje zagrożenie dla zdrowia i dla środowiska, a jeśli takie zagrożenie istnieje, jakie mogą być wymagane środki je ograniczające. Jeżeli zostanie ustalone, że pomimo występowania na liście priorytetowej nie stwarzają one żadnego lub stwarzają bardzo małe zagrożenie przy jakimkolwiek obecnym lub planowanym użyciu, środki kontrolne nie będą wymagane lub będą prawdopodobnie mało skuteczne zarówno pod względem działania, jak i korzyści.

1.4 Wypełnione raporty o ocenie zagrożenia (RAR) z Państw Członkowskich zostały następnie ocenione przez

Komitet Naukowy ds. Toksykologii, Ekotoksykologii oraz Ochrony Środowiska (CSTEE). Jeżeli CSTEE zgodzi się z wnioskami i zatwierdzi ogólny proces oceny, środki zmniejszenia zagrożenia, jeżeli są wymagane, mogą zostać zaproponowane jako poprawki do załącznika 1 do dyrektywy Rady w sprawie wprowadzania do obrotu i stosowania niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych 76/769/EWG ⁽⁴⁾. Obecna propozycja stanowi dwudziestą ósmą nowelizację tego typu.

1.5 Dwie substancje, o których mowa w niniejszej propozycji (toluen i trichlorobenzen), zostały ocenione zgodnie z powyższą procedurą. Obie zostały ujęte w drugiej liście substancji priorytetowych opublikowanej jako rozporządzenie Komisji WE 2268/95 z 27 września 1995 roku ⁽⁵⁾. Obie zostały przyznane Danii do przeprowadzenia procesu oceny. CSTEE zasadniczo zgodził się i poparł otrzymane w następstwie tego raporty RAR w opiniach przedstawionych na swoim 24 i 25 posiedzeniu plenarnym odpowiednio w dniu 12 czerwca 2001 roku i 20 lipca 2001 roku.

1.6 Niniejsza propozycja określa środki redukcji zagrożenia dla tych dwóch substancji, które mają być wdrożone przez państwa członkowskie w ciągu osiemnastu miesięcy od wejścia dyrektywy w życie. Komisja opublikowała propozycję w dniu 28 kwietnia 2004 roku. Po przeprowadzeniu odpowiednich procedur, oraz jeżeli zostanie osiągnięta zgoda co do wszelkich wymaganych zmian, staje się ono skuteczne w państwach członkowskich nie później niż od czerwca 2006 roku.

2. Streszczenie propozycji Komisji

2.1 Propozycja ma na celu ochronę zdrowia ludzi i ochronę środowiska, jak również ustanowienie (lub zachowanie) rynku wewnętrznego dla tych dwóch substancji. Uważa się, że może to być osiągnięte przy niewielkich lub żadnych kosztach, gdyż użycie w określonych zastosowaniach zostało już obniżone, a produkty zastępcze są łatwo dostępne.

⁽¹⁾ Dz.U. C 146A z 15.06.1990 r.

⁽²⁾ Dz.U. L 84 z 5.04.1993 r.

⁽³⁾ Dz.U. L 273 z 26.10.2000 r.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 262 z 27.09.1976 r.

⁽⁵⁾ Dz.U. L 231 z 28.09.1995 r.

2.2 W wypadku toluenu, uznanego za uniwersalną substancję HPV używaną jako zasadniczy surowiec do syntezy chemicznej oraz jako rozpuszczalnik w wielu zastosowaniach przemysłowych i konsumenckich, mają być wprowadzone ograniczenia na wszelkie użycia w stężeniach powyżej 0,1 % wagowo w klejach i farbach do malowania natryskowego przeznaczonych do powszechnej sprzedaży. Nie odnosi się to do jakichkolwiek zastosowań przemysłowych i ma na celu ochronę zdrowia konsumentów.

2.3 W wypadku trichlorobenzenu, o bardziej ograniczonym użyciu jako półproduktu dla niektórych herbicydów i jako rozpuszczalnika w procesach produkcyjnych w systemach zamkniętych, mają być wprowadzone ograniczenia na wszelkie użycia w stężeniach powyżej 0,1 % wagowo za wyjątkiem użycia jako półproduktu. To ogranicza wszelką możliwą sprzedaż dla ludności i zapewnia dodatkową ochronę zdrowia w miejscach pracy.

2.4 Dwa produkty, do których odnosi się niniejsza nowelizacja, są zdefiniowane poprzez ich numery CAS 108-88-3 i 120-82-1 w załączniku do projektu. Ograniczenia użycia będą dodane do załącznika 1 do dyrektywy 76/769/EWG.

2.5 Państwa członkowskie będą miały jeden rok na opublikowanie przepisów prawnych koniecznych do zachowania zgodności z niniejszą dyrektywą, przy kontrolach uruchomionych w ciągu dalszych sześciu miesięcy. To ma nastąpić licząc od daty wejścia w życie niniejszej propozycji, po wymaganych, zgodnie z artykułem 95 Traktatu, konsultacjach z Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym (EKES) i po procedurze podejmowania decyzji wspólnie z Parlamentem Europejskim.

3. Uwagi ogólne

3.1 Tak jak w wypadku dwudziestej szóstej nowelizacji dyrektywy Rady 76/769/EWG (ograniczenia we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu nonylofenolu, oksyetylenów nonylofenolu i cementu)⁽¹⁾, w sprawie której EKES przedstawił swoją opinię w marcu 2003 roku⁽²⁾, ta propozycja zajmuje się substancjami nie związanymi ze sobą, które, dla zachowania jasności, będą omówione osobno. (Kolejna, dwudziesta siódma nowelizacja, dotycząca wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w rozcieńczalnikach olejowych i oponach, została opublikowana lecz nadal jest przeglądana).

4. Toluen

4.1 Toluen jest przezroczystą, bezbarwną cieczą o charakterystycznym zapachu. Znany również pod nazwą metylobenzenu, ma jako drugi po benzenie, najprostszą strukturę aromatyczną – sześćoatomowy pierścień węglowy z dołączonym

jednym członem łańcucha węglowego (alkil). Występuje naturalnie w ropie naftowej, w niektórych roślinach i drzewach oraz wydzielany jest w trakcie erupcji wulkanicznych i pożarów lasów, a także może być celowo wyprodukowany w bardzo dużych ilościach z węgla i ropy naftowej.

4.2 Według źródeł branżowych, światowe zapasy i poziomy produkcji dla celowo wyprodukowanego toluenu w 2002 roku wyniosły odpowiednio 20 milionów ton i 14 milionów ton. 75 % tej wielkości jest zlokalizowane w USA, Azji i Japonii. W opinii CSTEEO produkcja Unii Europejskiej w 1995 roku oszacowana jest na 2,6 miliona ton. Dużo większe ilości wynikają z rutynowej produkcji benzyny i przyczyniają się do ogólnego narażenia na kontakt, lecz nie są ujęte w tych oszacowaniach⁽³⁾.

4.3 Toluen jest używany jako surowiec w systemach zamkniętych do celowej produkcji benzyny, pianek uretanowych i innych produktów chemicznych oraz, w dużo mniejszych ilościach, jako nośnik rozpuszczalnikowy w farbach, atramentach, klejach, produktach farmaceutycznych i kosmetykach. Jego wpływy na zdrowie ludzi i środowisko zostały szeroko zbadane i ogólnie zaakceptowane przez wszystkich zainteresowanych. Istnieje wyraźna potrzeba minimalizacji wszelkiego rzeczywistego lub teoretycznego niekontrolowanego kontaktu, w szczególności gdy istnieją produkty alternatywne o podobnej zdolności rozpuszczania.

4.4 Dwa zastosowania końcowe określone w niniejszej propozycji zaliczają się do tej ostatniej kategorii. Użycie toluenu jako rozpuszczalnika w klejach i farbach do malowania natryskowego przeznaczonych do sprzedaży powszechnej nie jest konieczne ani nie jest popierane przez producentów w Europie. Obecnie, rzeczywistą sprzedaż dla tych dwóch zastosowań końcowych uważa się za niską lub żadną. Z tego powodu jest to głównie środek ostrożności, o małym przypuszczalnym wpływie na koszty produkcji albo na możliwości wyboru lub zdrowie konsumentów.

4.5 EKES uznaje, że podstawowym wymaganiem jest zapewnienie, aby było możliwe bezpieczne postępowanie z toluenem w dużych ilościach w systemach zamkniętych w miejscach pracy. Ta propozycja gwarantuje, że członkowie społeczności, poza kontrolowanymi środowiskami pracy, będą odpowiednio chronieni, zarówno teraz jak i w przyszłości, przed zbędnym kontaktem z toluenem. EKES popiera więc tę część propozycji.

5. Trichlorobenzen

5.1 W przypadku trichlorobenzenu sytuacja różni się znacznie od powyższej, toteż projekt wymaga pewnych poprawek i wyjaśnień.

⁽¹⁾ Dz.U. L 178 z 17.07.2003 r.

⁽²⁾ Dz.U. C 133 z 06.06.2003 r.

⁽³⁾ Dane pochodzą z APA (Stowarzyszenie Producentów Związków Aromatycznych), członka CEFIC (Europejskiej Rady Przemysłu Chemicznego)

5.2 Trichlorobenzen jest celowo produkowanym związkiem chemicznym, który nie występuje w naturze w inny sposób niż w rezultacie degradacji innych chlorowanych związków aromatycznych. Istnieją trzy różne izomery, zależnie od lokalizacji atomów chloru wokół sześciociekłowego pierścienia węglowego. Każdy z nich ma (minimalnie) różne właściwości fizyczne i oddziaływania biochemiczne, na przykład, przy pomiarze ich wartości LD50. Każdy ma inny numer CAS i EINECS. Dodatkowo, w obu rejestrach istnieje dla trichlorobenzenu wpis ogólny. Wszystkie są dostępne w handlu w USA i wszędzie indziej. Uważa się, że 1,3,5-trichlorobenzen nie jest już produkowany w Europie. Szczegóły wykazów są następujące (1):

Numer EINECS	201-757-1	204-428-0	203-686-6	234-413-4
Numer CAS	87-61-6	120-82-1	108-70-3	12002-48-1
Izomer	1,2,3-	1,2,4-	1,3,5-	-
Postać	Białe płatki	Klarowny płyn	Białe płatki	Klarowny płyn
Punkt topnienia °C	52-55	17	63-65	-
Doustnie, dawka LD50 mg/kg	1830	756	800	-
Numer UN	2811	2321	2811	-

5.3 RAR i opinia CSTEE odnoszą się w szczególności do 1,2,4-trichlorobenzenu, o numerach EINECS i CAS jak wyżej. Obecny projekt potwierdza ten pojedynczy numer CAS (a w rezultacie ten jeden izomer, który został przestudiowany) w załączniku, lecz nie w tytule lub tekście.

5.4 Produkowane są różne izomery o wysokim stopniu czystości jako półprodukty do syntezy w systemach zamkniętych pewnych herbicydów, pestycydów, barwników i innych specjalistycznych produktów chemicznych. Gdy określona struktura izomeryczna jest mniej ważna, w systemach zamkniętych może być użyta mieszanina izomerów jako nośnik rozpuszczalnikowy do barwników, jako regulator procesu lub jako ośrodek do przenoszenia ciepła, w farbach do malowania natryskowego jako inhibitor korozji oraz w płynach do obróbki metali.

5.5 W krajach UE (i w innych) wykorzystywany jest głównie 1,2,4-trichlorobenzen (1,2,4-TCB) o różnych stopniach czystości. Uważa się, że od lat osiemdziesiątych (1980) produkcja stale maleje. Dane przedstawione Komisji OSPAR w odniesieniu do ochrony środowiska morskiego szacowały w 1994 roku produkcję 1,2,4-TCB na pomiędzy 7 a 10 tysięcy ton; 1,2,3-TCB na mniej niż 2 tysiące ton oraz 1,3,5-TCB na mniej niż 200 ton (2). W czerwcu 2000 roku OSPAR dołączyła wszystkie trzy izomery jako indywidualne wpisy do swojej listy substancji niebezpiecznych w celu wdrożenia działania priorytetowego. Opinia CSTEE z lipca 2001 roku również wymienia 7 tysięcy ton produkcji w Europie w latach 1994-95. Poziom produkcji ciągle spadał i obecnie uważa się, że spadł do około połowy poprzedniego, przy większej części przeznaczony na eksport (3).

5.6 Obecnie uważa się, że pozostał tylko jeden producent w regionie UE/OSPAR. Mówi się, że sprzedaż ogranicza się do

izomerów 1,2,4-TCB i 1,2,3-TCB do użycia wyłącznie jako półprodukty, co zostało potwierdzone w pisemnych oświadczeniach o wykorzystaniu składanych przed dostawą przez każdego klienta.

5.7 Ograniczona liczba zastosowań w systemach zamkniętych jest znana i rozpoznana przez Komisję i CSTEE, na przykład, jako rozpuszczalniki w procesach produkcyjnych bez uwalniania do środowiska zewnętrznego. Jako, że niniejsza propozycja ma na celu umożliwić istotną produkcję, poza ostrym ograniczeniem emisji spowodowanej użyciem w sposób otwarty, wydaje się być rozsądnym dodanie tego do dozwolonych zastosowań w załączniku do projektu.

5.8 EKES jest przekonany, że, po uwzględnieniu uwag wniesionych powyżej, niniejszy projekt powinien zapewnić zwiększoną ochronę w miejscach pracy oraz wyeliminować łącznie wszelkie ryzyka kontaktu poza miejscami pracy. Wydaje się, że producenci i użytkownicy trichlorobenzenu oraz produktów konkurencyjnych w większości zaakceptowali tę propozycję. Z tego powodu, powinien wystąpić tylko nieznaczny wpływ na koszty producentów i użytkowników. Tak więc, EKES popiera tę część propozycji.

6. Uwagi szczegółowe

6.1 EKES zwraca uwagę, jak powyżej, że niniejszy projekt musi być oparty na stosownym RAR oraz opinii CSTEE i dlatego musi odnosić się wyłącznie do 1,2,4-TCB. Musi być to jasno stwierdzone w tytule i w tekście. Na szczęście, wpływ ograniczeń na użycie pozostanie taki sam, jako że ten izomer jest głównym składnikiem mieszaniny izomerów TCB poprzednio sprzedawanych w celu użycia w rozpuszczalnikach lub farbach do malowania natryskowego.

(1) Strona Europejskiego Biura ds. Chemikaliów (<http://ecb.jrc.it>)

(2) Dane pochodzą od Eurochlor, członka CEFIC.

(3) Opinie CSTEE są dostępne na stronie DG SANCO.

6.2 Inne zastosowania w systemach zamkniętych powinny być dozwolone, przez dodanie słów „lub w innych systemach zamkniętych, gdzie żadne uwolnienie do środowiska nie jest możliwe” do konkluzji odnośnego ograniczenia.

6.3 Jak w wypadku poprzednich nowelizacji dyrektywy Rady 76/769/EWG, EKES wyraża żal z powodu połączenia niezwiązanych ze sobą produktów w pojedynczym tekście, co może wymagać specyficznych i ciągłych zmian, w celu dostosowania do realiów zewnętrznych. To nie pomaga w dobrym i sprawnym zarządzaniu. Jeżeli wynika to z ograniczonych możliwości w trakcie końcowego i krytycznego etapu uzgadniania konkretnych środków zmniejszenia ryzyka, to ograniczenia te powinny zostać przewyciężone tak szybko jak tylko jest to możliwe.

6.4 EKES zwraca uwagę, że ostatnia lista substancji priorytetowych do oceny była opublikowana w październiku 2000 roku. EKES wyraża żal, że to postępowanie zdaje się być zaniechane na długo przed wdrożeniem innych procedur takich jak REACH. Taka utrata rozmachu nie cieszy.

6.5 EKES zwraca uwagę na kluczową rolę odgrywaną przez CSTEE w przeszłości i ufa, że zostały podjęte odpowiednie kroki, aby tak było również w przyszłości, pomimo ostatnio zapowiedzianych zmian w organizacji i w zakresach obowiązków komitetów naukowych.

6.6 EKES podziela powszechnie wyrażane zaniepokojenie czasem potrzebnym do oceny substancji w ramach obecnego systemu. W odniesieniu do tych dwóch produktów upłynie blisko 11 lat zanim stosowne przepisy prawne wejdą w życie. Z tego upłynie pięć lat po uznaniu przez CSTEE raportów RAR za zadowalające. Kiedy przepisy prawne wejdą w życie, zasadniczo nie wynikną z tego koszty – albo wymierne korzyści dla zdrowia lub środowiska – dla kogokolwiek z zainteresowanych. Przy braku dalszych informacji, nie można powiedzieć czy jest to dobre (tj. rynek dostosował się pod naciskiem ciągłych oszacowań ryzyka) lub złe (proces dał bardzo niewiele, przy znacznych kosztach dla wszystkich zainteresowanych) – albo jak wprowadzić jakiegokolwiek pożądane ulepszenia.

6.7 EKES uważa więc, że w uzupełnieniu do innych propozycji takich jak REACH oraz w celu zagwarantowania, że rzeczywiście raczej pomogą one niż zaszkodzą istniejącym procesom, przyczyny tego powolnego postępu winny zostać niezwłocznie ocenione. Powinno to odbywać się równoległe do innych obecnie trwających studiów, mających na celu pomiar skuteczności działania, kosztów i korzyści dla wszystkich udziałowców tych procesów, mających przynieść korzyści w zakresie ochrony zdrowia i ochrony środowiska, w ramach odnoszącej sukcesy i konkurencyjnej, opartej na wiedzy gospodarki europejskiej.

Bruksela, 27 października 2004 r.

Przewodnicząca

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Anne-Marie SIGMUND
